קיצור שלחן ערוך — הלכות שמטת כספים

הַסְכָּמַת רֹב הַפּוֹסְקִים דִּשְׁמִטַּת כְּסָפִים נוֹהֶגֶת גַּם בַּזְּמַן הַזֶּה, וַאֲפִלּוּ בְּחוּץ לָאָרֶץ. וְהָעוֹלָם נָהֲגוּ לְהָקֵל. וּכְבָר הִרְעִישׁוּ עַל זֹאת גְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, וּקְצָת מֵהֶם טָרְחוּ לְלַמֵּד זְכוּת עַל הַמִּנְהָג שֶׁסּוֹמְכִין עַל קְצָת מְקִלִּין. אֲבָל מִי שֶׁרוֹצֶה לְדַקְדֵּק בַּמִּצְוֹת, בְּוַדַּאי מְחֻיָּב לַעֲשׂוֹת כְּדַעַת רֹב הַפּוֹסְקִים זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה. וּבִפְרָט שֶׁיּוֹכַל לְתַקֵּן אֶת הַדָּבָר עַל יְדֵי פְּרוּזְבּוּל וְלֹא יָבוֹא לִידֵי פְּסִידָא. וּשְׁנַת הַשְּׁמִטָּה הָיְתָה בִּשְׁנַת תרל"ה, וְתִהְיֶה אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם בִּשְׁנַת תרמ"ב. [וְהַבָּאוֹת, אי"ה, תש"מ, תשמ"ז, תשנ"ד, תשס"א, תשס"ח, תשע"ה, תשפ"ב, תשפ"ט, תשצ"ו, תת"ג. וְכוּ'].

שְׁבִיעִית, מְשַׁמֶּטֶת כָּל מִלְוֶה, בֵּין מִלְוֶה עַל פֶּה, בֵּין מִלְוֶה בִּשְׁטָר, וַאֲפִלּוּ יֵשׁ בּוֹ אַחֲרָיוּת נְכָסִים. וּמִי שֶׁנָּתַן לַחֲבֵרוֹ מָעוֹת בְּתוֹרַת עִסְקָא, שֶׁהַדִּין הוּא שֶׁחֶצְיָן מִלְוֶה וְחֶצְיָן פִּקָּדוֹן, הַחֵצִי שֶׁהוּא מִלְוֶה מְשַׁמֵּט, וְהַחֵצִי שֶׁהוּא פִּקָּדוֹן אֵינוֹ מְשַׁמֵּט.

הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ עַל הַמַּשְׁכּוֹן, אֵינוֹ מְשַׁמֵּט. וְאִם הִלְוָהוּ עַל מַשְׁכּוֹן קַרְקַע, יֵשׁ בָּזֶה חִלּוּקֵי דִינִים.

עָרֵב שֶׁפָּרַע לַמַּלְוֶה, וְקִדֵּם שֶׁפָּרַע הַלְוֶה לְהֶעָרֵב הִגִּיעָה שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה, מְשַׁמֵּט.

מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב לַחֲבֵרוֹ שְׁבוּעָה עַל מָמוֹן, שֶׁאִלּוּ הָיָה מוֹדֶה לוֹ הָיְתָה שְׁבִיעִית מְשַׁמֶּטֶת אֶת הַמָּמוֹן, מְשַׁמֶּטֶת גַּם כֵּן אֶת הַשְּׁבוּעָה.

מִי שֶׁהָיָה חַיָּב לַחֲבֵרוֹ מָמוֹן וְכָפַר, וְעָמְדוּ לַדִּין וְנִתְחַיֵּב, וְכָתְבוּ בֵּית הַדִּין פְּסַק דִּין וּנְתָנוּהוּ לְדֵי הַמַּלְוֶה, אֵין הַשְּׁבִיעִית מְשַׁמַּטְתּוֹ.

הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ וְהִתְנָה עִמּוֹ שֶׁלֹּא תְשַׁמְּטֶנּוּ שְׁבִיעִית, אֲפִלּוּ הָכִי מְשַׁמַּטְתּוֹ. אֲבָל אִם הִתְנָה עִמּוֹ שֶׁלֹּא יַשְׁמִיט הוּא חוֹב זֶה, אֲפִלּוּ הָיָה זֶה בִּשְׁנַת הַשְּׁמִטָּה, אֵינָהּ מְשַׁמַּטְתּוֹ. וְכֵן אִם כָּתַב בִּשְׁטָר לְשׁוֹן פִּקָּדוֹן, אֵינָהּ מְשַׁמֶּטֶת.

הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ לְאֵיזֶה שָׁנִים וְהִגִּיעַ זְמַן הַפֵּרָעוֹן לְאַחַר שְׁמִטָּה, אֵינָהּ מְשַׁמַּטְתּוֹ, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לְתָבְעוֹ קֹדֶם.

הַמּוֹסֵר שְׁטָרוֹתָיו לְבֵית דִּין וְאָמַר לָהֶם, אַתֶּם גְּבוּ לִי חוֹבִי, אֵינוֹ נִשְׁמָט.

הַמּוֹכֵר אֵיזֶה דָּבָר לַחֲבֵרוֹ בְּהַקָּפָה, הֲוֵי לֵהּ כְּאִלּוּ הִלְוָהוּ מָעוֹת, וּמְשַׁמֵּט. אֲבָל חֲנָנִי הַמּוֹכֵר לַאֲחֵרִים בְּהַקָּפָה, וְאֵין דַּרְכּוֹ לִתְבֹּעַ עַד שֶׁמִּתְקַבֵּץ אֵיזֶה סַךְ, אֵינוֹ מְשַׁמֵּט. וְאִם זְקָפָן עָלָיו בְּמִלְוֶה, דְּהַיְנוּ שֶׁחָשַׁב הַכֹּל בְּיַחַד וְכָתַב בְּפִנְקָסוֹ סַךְ הַכּוֹלֵל, אֲזַי הֲוֵי כְּהַלְוָאָה וּמְשַׁמֵּט.

שְׂכַר שָׂכִיר, אֵינוֹ מְשַׁמֵּט. וְאִם זְקָפוֹ עָלָיו בְּמִלְוֶה, מְשַׁמֵּט.

הַבָּא מִכֹּחַ הַגּוֹי, הֲרֵי הוּא כַּגּוֹי. לָכֵן מִי שֶׁקָּנָה מִגּוֹי שְׁטַר חוֹב עַל יִשְׂרָאֵל, אֵינוֹ מְשַׁמֵּט, שֶׁהֲרֵי הַגּוֹי הָיָה גּוֹבֶה בִּשְׁטָרוֹ לְעוֹלָם. וְכֵן מִי שֶׁעָרַב לַגּוֹי בְּעַד יִשְׂרָאֵל, וְלֹא פָרַע הַיִּשְׂרָאֵל, וְהֶצְרַךְ הַיִּשְׂרָאֵל הֶעָרֵב

לִפְרֹעַ לַגּוֹי, וְנָטַל מִן הַגּוֹי אֶת הַשִּׁטָּר שֶׁעַל הַלֶּוֶה, אֵינוֹ מְשַׁמֵּט. אֲבָל אִם לֹא הָיָה שִׁטָּר, אֶלָּא שֶׁתּוֹבֵעַ לַחֲבֵרוֹ בְּעַל פֶּה, עַל שֶׁהֶצְרַךְ לִפְרֹעַ בַּעֲדוֹ לַגּוֹי, הֲרֵי זֶה פָּטוּר.

אֵין שְׁבִיעִית מְשַׁמֶּטֶת כְּסָפִים, אֶלָּא בְּסוֹפָהּ. לְפִיכָךְ הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ בִּשְׁנַת הַשְּׁמִטָּה עַצְמָהּ, גּוֹבֶה חוֹבוֹ כָּל הַשָּׁנָה. וּכְשֶׁתִּשְׁקַע הַחַמָּה בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה, אָבַד הַחוֹב.

לְוֶה שֶׁבָּא לִפְרֹעַ לַמַּלְוֶה חוֹב שֶׁעָבַר עָלָיו שְׁמִטָּה, יֹאמַר לוֹ הַמַּלְוֶה, מְשַׁמֵּט אֲנִי אֶת הַחוֹב וּכְבָר נִפְטַרְתָּ מִמֶּנִּי. אִם אָמַר לוֹ הַלֶּוֶה, אַף עַל פִּי כֵן רוֹצֶה אֲנִי שֶׁתְּקַבֵּל מִמֶּנִּי, מֻתָּר לַמַּלְוֶה לְקַבְּלוֹ מִמֶּנּוּ. וְאַל יֹאמַר הַלֶּוֶה, בְּחוֹבִי אֲנִי נוֹתֵן לְךָ, אֶלָּא יֹאמַר לוֹ, שֶׁלִּי הֵם וּבְמַתָּנָה אֲנִי נוֹתְנָם לָךְ. וְיָכוֹל הַמַּלְוֶה לַעֲשׂוֹת הִשְׁתַּדְּלוּת וְהִתְפָּעֲלוּת, שֶׁיֹּאמַר הַלֶּוֶה שֶׁהוּא נוֹתְנָם לוֹ בְּמַתָּנָה. וְאִם אֵינוֹ יָכוֹל לִפְעֹל זֹאת, אַל יְקַחֵם.

פְּרוֹזְבּוּל אֵינוֹ מְשַׁמֵּט. וּמַהוּ פְּרוֹזְבּוּל. הַמַּלְוֶה הוֹלֵךְ אֵצֶל שְׁלשָׁה בְּנֵי תוֹרָה שֶׁיִּהְיוּ בֵּית דִּין, וְיֹאמַר אֲלֵיהֶם, אַתֶּם דַּיָּנִים, מוֹסֵר אֲנִי לָכֶם, שֶׁכָּל חוֹב שֶׁיֵּשׁ לִי עַל פְּלוֹנִי וְעַל פְּלוֹנִי, שֶׁאֶגְבֶּה אוֹתָן חוֹבוֹת כָּל זְמַן שֶׁאֶרְצֶה. וְהֵמָּה כּוֹתְבִים לוֹ פְּרוֹזְבּוּל בְּזוֹ הַלָּשׁוֹן, בְּמוֹתַב תְּלָתָא כַּחֲדָא הֲוֵינָא, וַאֲתָא פְּלוֹנִי הַמַּלְוֶה וְאָמַר לְפָנֵינוּ, מוֹסֵר אֲנִי וְכוּ'. וּשְׁלָשְׁתָּן חוֹתְמִין לְמַטָּה, בִּלְשׁוֹן דַּיָּנִים אוֹ בִּלְשׁוֹן עֵדִים. וְיכוֹלִין לַעֲשׂוֹת זֹאת גַּם בְּסוֹף הַשָּׁנָה, דְּהַיְנוּ בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה קֹדֶם שְׁקִיעַת הַחַמָּה. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, שֶׁאֵינָן צְרִיכִין דַּוְקָא לִכְתֹּב אֶת הַפְּרוֹזְבּוּל, אֶלָּא דַּי בְּמַה שֶׁהוּא אוֹמֵר לִפְנֵיהֶם. וַאֲפִלּוּ אִם אֵין בְּמְקוֹמוֹ בֵּית דִּין, יָכוֹל לוֹמַר, אֲנִי מוֹסֵר שְׁטָרוֹתַי לְבֵית דִּין שֶׁבִּמְקוֹם פְּלוֹנִי.

לֹא מַהֲנֵי פְּרוֹזְבּוּל אֶלָּא אִם יֵּשׁ לַלֶּוֶה קַרְקַע. וַאֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא, סַגִּי. וַאֲפִלּוּ אֵין לוֹ אֶלָּא עָצִיץ נָקוּב, סַגִּי. וַאֲפִלּוּ אֵין לַלֶּוֶה כְּלוּם, אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לָעֶרֶב אוֹ שֶׁיֵּשׁ לְמִי שֶׁהוּא חַיָּב לוֹ לְלֶוֶה זֶה, נַמִּי מַהֲנֵי. וְאִם גַּם לְאֵלּוּ אֵין לָהֶם כְּלָל, אִם יֵּשׁ לַמַּלְוֶה קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא, יָכוֹל לְזַכּוֹת לוֹ לַלֶּוֶה, וַאֲפִלּוּ עַל יְדֵי אַחֵר, וַאֲפִלּוּ שֶׁלֹּא בְּפָנָיו, וּמַהֲנֵי לְפְרוֹזְבּוּל.